

Papieren versie De Heraut Schoonhoven kan blijven !

Dank zij de inzet van ons medelid de heer Anton van Engelen blijft de papieren versie van onze nieuwsbrief bestaan. Ook de papieren 'Uitnodiging' voor onze lezingen blijft bezorgd worden.

In de vorige Heraut Schoonhoven kondigde onze voorzitter aan dat de papieren versie dreigde te verdwijnen wegens gebrek aan menskracht. En dat zou een groot gemis worden, met name voor

onze leden die niet beschikken over een emailadres en computer.

Anton van Engelen, vond dit een naar vooruitzicht en bood aan om de verspreiding van De Heraut Schoonhoven en de Uitnodigingen op zich te nemen in samenwerking met de Stadspost. De redactie en het bestuur zijn blij met dit aanbod. Het serviceniveau aan de leden kan daardoor

gehandhaafd blijven. Toch willen wij degenen die een emailadres hebben nogmaals verzoeken dat aan onze ledenadministratie door te geven: het bespaart de Vereniging handen vol portokosten en Anton veel werk ! U kunt uw bericht sturen aan de ledenadministratie, Marliese van der Wal jmvanderwal@wanadoo.nl tel: 06 507.42.762

In Memoriam Zilversmid Rinus Heerens, 1931-2009

Op 14 september 2009 overleed de zilversmid Marinus Heerens op 78-jarige leeftijd. De heer Heerens was een van de laatste vakmensen in Schoonhoven van de oude stempel. Hij beheerste alle facetten van het zilversmidsvak: van klein fijn en dun werk als dopjes van parfumflacons tot en met het drijven van een 'kikkerschaal'.

Het vak leerde hij van jongs af aan bij zijn oom de zilversmid Piet Heerens aan de Opweg. Hij werkte daar ook vele jaren totdat het bedrijf -inmiddels onder leiding van Piet's zoon Wer Heerens- gesloten werd. Rinus Heerens trad in dienst bij de firma Rikkoert en was daar tot

zijn pensioenering in 1996 de 'meesterzilversmid'. Bij de firma Rikkoert was Heerens meestal degene die de demonstraties verzorgde voor belangstellenden. Ook leerde hij het vak aan stageairs en jonge collega's. Dat hij graag sprak over zijn vak en vertelde over de zilverstad van vroeger werd nog eens duidelijk tijdens een Culturele Zondag in 2004, toen hij in het Nederlands Goud-, Zilver- en Klokkenmuseum door Ger Boonstra op zijn praatstoel werd gezet. Dit interview is op video vastgelegd en daarmee zijn diverse wetenswaardigheden over het vak en de stad behouden gebleven. Een mooi 'oral history' document van

Rinus Heerens voor ons, maar bovenal voor zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen.

Rinus Heerens drijft een zilveren 'Kikkerschaal'

Foto: Collectie Cock van Holten

AWS organiseert Excursie naar Duitsche Huis, 13 februari

Op zaterdag 13 februari organiseert de Archeologische Werkgroep Schoonhoven ook voor de leden van de Historische Vereniging een excursie naar het huis van de Ridderlijke Duitsche Orde, Balije van Utrecht.

Sinds enige tijd zijn er bouwplannen voor het gebied Kruispootstraat/Koestraat, de lokatie van de voormalige garage van Schaik. Op deze plek heeft middeleeuwse bebouwing gestaan waaronder de Kruiskapel en de Leprozerie. Beide gebouwen waren destijds in eigendom en beheer van de Commanderij

Schoonhoven van de Balije van Utrecht van de Ridderlijke Duitsche Orde. Om meer van de oorspronkelijke geschiedenis van deze kapel en leprozerie van Schoonhoven te begrijpen, organiseert de AWS een informatieve excursie naar het Duitsche Huis in Utrecht, zetel van de Balije die nog steeds bestaat. Sinds enige jaren is zij weer gevestigd op haar oude 'middeleeuwse' lokatie. De oude gebouwen zijn na vertrek van het Militair Ziekenhuis aan de Springweg grondig gerestaureerd.

Na ontvangst in Utrecht is er

een rondleiding, een presentatie en een bezoek aan het archief met bezichtiging van de voor Schoonhoven relevante stukken.

Bij voldoende deelname zal er per touringcar worden gereisd.

Anmelden voor de excursie:

Mw. M.Diekema, Spoorstraat14, tel: 0182-382762, email: archwerk@hotmail.com

Kosten 5 euro pp, incl. ontvangst en koffie. Het verschuldigde bedrag kan worden overgemaakt op rekening 7380927 t.n.v. Archeologische Werkgroep Schoonhoven

Najaarsprogramma

Lezingen HVS

Maandagavond, Het Bastion.

Open 19.30 uur; aanvang 20.00 uur
25 januari 2010

"DNA onbekend ? Betekenis voor genealogie en archeologie", door Leo Barjesteh van Waalwijk van Doorn, historicus en uitgever.

Deze lezing werd eerder in december 2009 aangekondigd maar kon door ziekte van de spreker helaas geen doorgang vinden.

In 2008 en 2009 werden inmiddels twee DNA projecten uitgevoerd vanuit historisch perspectief. Onder meer werd de 'oer-Vlaarding' ontdekt en werden familie-relaties teruggevonden of bevestigd.

Genetische genealogie en archeologie vormen nu bewezen goede onderzoeksmethoden. Leo Barjesteh doet verslag van de projecten, nieuwste inzichten en vondsten.

22 februari 2010

"Restauratie van de Schoonhovense Watertoren", door Leen Ouweneel en Jan Verhoeven.

Onvoorstelbaar, maar het heeft één gulden gescheeld of het mooiste 'landmark' van Schoonhoven en de zilverstad was gesloopt. Voor één gulden verwierf de Stichting Behoud Watertoren destijds de toren en zette als particulier initiatief een succesvol restauratieproject in gang. Hedy d'Ancona, minister van Cultuur in Lubbers III opende de geres-taureerde toren.

In het voorprogramma: "De culturele waarde van het Stadspark voor Schoonhoven" door Gita Straver. Gita geeft een terugblik op de geschiedenis van het Stadspark en op het gebruik ervan door de bewoners in de afgelopen eeuwen.

In maart 2010 viert de Nederlandse Tuinenstichting in Schoonhoven haar 6^e lustrum. Gita Straver zal deze lezing daar houden, maar laat onze leden alvast van een 'try-out' genieten.

Leprozerie en Kruiskapel aan de Kruispoortstraat

Enkele archiefgegevens.

1179, Op het derde Concilie van Lateranen is besloten en bij decreet vastgesteld dat leprozenhuizen moesten zijn voorzien van een kapel en een eigen kerkhof. In de kapel moest de parochiepriester op geregelde tijden een mis voor hen opdragen. Naar Oud-Testamentisch voorschrift (Lev. 13:46) moesten onreinen afgezonderd wonen en buiten de stad verblijven. Leprozen werden uigestoten wat betreft hun zieke lichamen, maar hun zielen bleven wel deelnemen aan de Sacramenten van de Kerk.

1395 Stichting der Commanderie van Schoonhoven van de Balije van Utrecht van de Ridderlijke Duitse Orde als graaf Guy van Blois, heer van Schoonhoven en Gouda het patronaatsrecht en de kerk te Schoonhoven met alle 'renten, rechten en toebehoren' daarbij aan het Duitse Huis schenkt.

Bij dit bezit behoort ook de kapel van het Heilig Kruis buiten de 'Beckevaartspoort' aan de Koestraat.

1397 Hertog Albrecht bevestigt de gift van de parochiekerk.

1399 Verordening op de lepra-bestrijding te Schoonhoven.

Mogelijk is dit de oudst bekende vermelding over lepra in Nederland.

Bijna overal zijn leprozerieën gesticht in de nabijheid van belangrijke verkeerswegen. In Schoonhoven was dat aan de Opweg, juist buiten de Beckevaartspoort (later de Kruispoort). Hoe meer voorbijgangers op hun goedgeefheid konden worden aangesproken, hoe lucratiever het was voor de melaatsten die van de giften moesten leven.

1518 Op last van keizer Karel V wordt het complex afgebroken. De kapel is nadien herbouwd aan de Koestraat / Kruissteeg. Restanten hiervan zijn nog altijd aanwezig in de zijgevel van het huidige pand.

1532 De broederschap van het Heilig Kruis verkoopt het ontruimde erf aan de Opweg aan de stad Schoonhoven.

1673 Aanleg van nieuwe verdedigingswerken. (Deze liggen thans onder het nieuwe plangebied, de 'Van Schaik-lokatie' aan de Kruispoortstraat).

1881 Bouw van de Remonstrants Gereformeerde Kerk met kosterwoning en bouw van twee pakhuizen.

1913 Bouw van de consistorie

1918 Bouw van een café met bovenwoning, stal en wagenshuur.

1947 Verbouw van de pakhuizen tot accumulatorenfabriek. Later tot fruitpakhuis.

1948 Verbouw van fruitpakhuis tot confectiebedrijf.

1954 Aanbouw van een koelcel

1963 Verbouw van het café tot garagebedrijf.

Lezingen HVS, -vervolg-

29 maart 2010

"De trein van Schoonhoven naar Gouda", door Cock van Holtzen. En **Algemene Ledenvergadering**.

Tot 1942 reed de trein van Schoonhoven naar Gouda vv, waarna de lijn ontmanteld werd. Cock van Holtzen vertelt op zijn bekende wijze over de wederwaardigheden van het spoor, de reizigers en de aanwonenden.

26 april 2010

"Want ik verlang zeer naar de school" door mw. Jet Rijlaarsdam. Mevrouw Rijlaarsdam is oudlerares geschiedenis en werkt momenteel aan een proefschrift over het onderwijs in de 19^e eeuw.

In de lezing staan twee schoolhoofden centraal en de dagelijkse gang van zaken bij het openbaar lager onderwijs in Schoonhoven, in de tweede helft van de negentiende eeuw.

31 mei 2010

"De stadsrechten van Schoonhoven", door Rene Kappers. In 2006 publiceerden Dick Mentink en Rene Kappers in de HEK een eerste deel over de Schoonhovense stadsrechten rondom de stadsrechtsoorkonde van 1280. In deze lezing staan de twee stadsrechtsoorkonden van 1322 centraal, gegeven door graaf Willem III en door zijn broer Jan van Beaumont. Nieuwe vondsten door Kappers en Mentink veranderen de geschiedenis van Schoonhovens' stadsrechten.

De Tweede Helft 2010.

Verder kunt u voor de tweede helft van 2010 alvast noteren:

Vrijdagavond 10 september, Opening Open Monumentendag (thema: de Smaak van de 19^e eeuw), uitreiking van het Schoonhovense Themaboek 2010 en uitreiking van de Jan van Beaumontprijs 2010.

27 september, lezing

25 oktober, lezing

29 november, lezing

30 november, Nationale Zilverstad Symposium in het NGZK Museum

20 december, lezing

Contributie 2010

De penningmeester verzoekt de **contributie** (€ 12,=) te voldoen op rekening 38.37.826 tnv Historische Vereniging Schoonhoven ovv Contributie 2010.

Ledenadministratie

Veranderingen, adreswijzigingen, etc. graag naar de ledenadministratie, Marliese van der Wal jmvanderwal@wanadoo.nl tel: 06 507.42.762

Colofon

De Heraut Schoonhoven **verschijnt onregelmatig** en wordt verspreid onder onze 360 leden en naar adressen van circa 40 belanghebbenden. Alle nummers staan ook op onze website.

De verspreiding gebeurt als PDF-bestand per email.

Samenstelling, redactie en verspreiding: Rene Kappers, Rob Jung en Marliese van der Wal.